Alcumena
Pismo Interdyscyplinarne
Interdisciplinary Journal

Nr 1(17)/2024

CC BY SA

DOI: 10.34813/psc.1.2024.10
www.alcumena.fundacjapsc.pl

Recenzja

Iwan Krastew, Stephen Holmes, Światło, które zgasło. Jak Zachód zawiódł swoich wyznawców (The Light that Failed: A Reckoning), *Wydawnictwo Krytki Politycznej, Warszawa 2024, ss. 324.*

O ile prace Iwana Krastewa, bułgarskiego politologa, są znane w Polsce, o tyle teksty amerykańskiego profesora prawa Uniwersytetu Nowojorskiego do tej pory nie ukazywały się po polsku. Tym bardziej warto zwrócić uwagę na wspólną pracę obu autorów wydaną ostatnio przez Krytykę Polityczną. Wpisuje się ona w debatę toczącą się od kilku lat w świecie zachodnim, a dotyczącą pytań o obraz świata, jaki znamy oraz konieczność poszukania nowego spojrzenia na zjawiska, jakie stają się udziałem coraz częściej tej części świata.

Praca Krastewa i Holmesa podzielna została na cztery zasadnicze części, w których autorzy rozwijają swoją teorię na temat współczesnych wyzwań dla państw poszczególnych regionów. Przy okazji starają się wskazać na źródła obecnego stanu rzeczy oraz przeanalizować błędy, jakie popełniono w czasie ostatnich 35 lat.

Całość poprzedza obszerny wstęp, wyjaśniający czym jest imitacja w polityce i gospodarce oraz jakie niesie za sobą ryzyko przy nie umiejętnie wprowadzanych elementach naśladownictwa lepiej funkcjonujących systemów.

Pierwsza z części poświęcona jest kwestii wprowadzania zasad demokracji i liberalizmu w państwach tzw. Eu-

ropy Środkowej oraz pewnego rodzaju naśladownictwa, jakie im towarzyszyły w pierwszych latach po 1989 roku. Obaj politolodzy skupiają się na skutkach, jakie współcześnie odczuwają społeczeństwa byłego bloku wschodniego, a które wynikają z powierzchownego i odtwórczego względem Europy Zachodniej charakteru wprowadzanych norm i zachowań. Pokazują, na wybranych przykładach, jak dzisiejsze problemy w Polsce, na Węgrzech czy w innych państwach regionu są skutkiem narzucenia wzoru demokracji i zasad liberalnych tym społeczeństwom oraz braku ich adaptacji i implementacji do wartości kulturowych, a także mentalności mieszkających tutaj ludzi.

Drugi rozdział skupiony jest na wyjaśnianiu zmian, jakie towarzyszyły rozpadowi Związku Radzieckiego w latach 80. XX wieku i przekształcaniu go w dzisiejszą Federację Rosyjską. Autorzy zwracają uwagę czytelników na liczne błędy i nieuważność zachodnich polityków i społeczeństw, jak również brak zrozumienia oraz empatii dla Rosjan w pierwszych latach po zmianie zimnowojennego układu sił. Nie chcą tym samym usprawiedliwiać dzisiejszej polityki Putina, ale tłumaczą fenomen jego wpływu na rosyjskie elity oraz obywateli całego terenu byłego ZSRR. Wskazują także na nietrafne decyzje samych polityków w Moskwie oraz kompletny brak zrozumienia kodów historycznych i kulturowych Rosjan przez przedstawicieli Europy Zachodniej i USA. Autorzy starają się również wskazać potencjalne dalsze problemy, jakie w komunikacji mogą mieć Moskwa, Waszyngton i Bruksela przy braku uwzględnienia wzajemnych odmienności kulturowych.

Rozdział trzeci poświęcony został współczesnej polityce Stanów Zjednoczonych i fenomenu, jakim była, i nadal jest, kariera polityczna takich osób jak Donald Trump. Jest to gorzka diagnoza na przyszłość zarówno dla samych Amerykanów, jak i europejskich czytelników wierzących w mit „Państwa strażnika", jakim jawiły się USA w latach 90.XX wieku.

Ostatni rozdział to smutna konkluzja pokazująca jak bardzo świat pomylił się kiedy w 1989 roku euforycznie wierzył w triumf demokracji na świecie. Owszem, był to niezwykły moment w historii wielu narodów i cezura czasowa dla Europy, ale już nie świata. Otumanieni radością przedstawiciele świata zachodniego nie dostrzegali kolejnych wyzwań i lekceważyli zjawiska, które zwiastowały dalsze przemiany, już mniej pozytywne dla nich samych.

Książa napisana jak świetny kryminał, co zapewne jest również zasługą tłumaczki Aleksandry Paszkowskiej, zachęca czytelników do stawiania sobie pytań o współczesne przemiany i ich potencjalne

konsekwencje. Autorzy nie dają gotowych odpowiedzi, ale kreślą warianty, jakie mogą implikować następne polityczne decyzje lub ich brak. Pełno w niej przykładów oraz trafnych podsumowań wydarzeń i decyzji podejmowanych w dużych i małych ośrodkach władzy na całym świecie.

Polecam książkę także tym, którzy pełni przerażenia i strachu patrzą na współczesną politykę. Zarówno bowiem Krastew, jak i Holmes, jako eksperci w swoim fachu uczą nas, że świata nie należy się bać, ale warto go rozumieć.

Keywords: Western civilization, post-Soviet Europe, Eastern Europe.

Iwona Jakimowicz-Pisarska
ORCID: 0000-0001-7487-2096
e-mail: i.pisarska@amw.gdynia.pl
Akademia Marynarki Wojennej
Wydział Nauk Humanistycznych i Społecznych